

in als we
pote stad
net soel-
schische
scholen,
dat de
eder met
in onein-
choefte.
ons moe-
gezin en
moeten
eenheids-
wijk ook
nheid als

n moeten
ze groote
kan het
het pro-
ciaal en
feld doet.
ereldstad
icentratie
ooger op
et groote
welen der
er duive-
eesten en
gevoel-
rrierij alle
der aarde
eden der
r wee'de.
ereldstad
e, omdat
ze godde-
dat God
en ook
lijdschap,
Christus
ylon met
r worden
e Hellige
deze stad
n lichtre-
verlicht".
AN LOO.

KUNST

langs de
ayl. 1949.

het voor
Zij bieden
k. Dat de
a, is voor
de lezers
t uiterlijk
jn waarde
elden, dat

n nieuwe
g blauwe,
maken in

goed ge-
egevoegde
ede boek,
gebruikt.
t hij „zijn
n", zooals
ijk er aan
at er niet
danka de
breed uit

langs den
engebied,
Enmaal
lijke, doch
ar nu als

, of liever
nherberg-
jke Maré-
e handige,
e schrijver
voorkomt,

r het ver-
mokkelaar
s zich uit
rdoer een
e. Het on-
an zonden
iet is een
in enorme
zulk een
ke prooi
n intelli-

gente schurken, die zelf achter de schermen blijven.
Heel gemakkelijk had de schrijver hier een opwin-
dend wild-west-verhaal van kunnen maken, want hij
bezit stellig talent in die richting. Gelukkig weet hij
echter steeds zich in te toomen en houdt het politie-
element de overhand. Wel wordt de spanning sterk
opgevoerd door de zich ontwikkelende liefdesverhou-
ding tusschen den flinksten politie-man, 'n jongen Pro-
testantschen wachmeester en de Roomsche dochter van
den eigenlijken hoofdmisdadiger, waardoor het pro-
bleem wordt toegespitst op het dilemma van liefde en
plicht.

Er zitten in het gegeven dus vele mogelijkheden;
deze zijn echter niet alle op even gelukkige wijze be-
nut. De voornaamste oorzaak hiervan is, dat de schrij-
ver een veel beter verteller, dan psycholoog is. Zoo-
lang hij zich kan laten gaan in zijn beschrijvingen,
loopt alles voortreffelijk en hij neemt zijn kansen uit-
stekend waar.

In een roman is evenwel niet de buitenwereld het
belangrijkste, maar de mensch met zijn gedachten en
problemen. En deze vragen een eigen ontwikkelings-
mogelijkheid. In plaats van zich nu bescheiden terug
te trekken, houdt de schrijver vast aan zijn vertel-
procédé. Hij verklaart letterlijk alles, beeldt de karak-
ters niet uit in een passende dialoog, maar bespreekt
elken karaktertrek en toont aan hoe ieder gezegde
voortspruit uit die of die overweging. De lezer, ont-
slagen van elke mogelijkheid zelf eens na te gaan den-
ken, wordt daardoor kriebelig; hij krijgt niet eens de
gelegenheid verkeerd te gaan raden of onjuiste ge-
volgtrekkingen te maken, wat het aardige juist is in
een misdadigersroman. Het psychologische proces
wordt daardoor zeer vereenvoudigd, zonder evenwel
bewondering voor den schrijver te kweken. Immers,
ondanks de herhaalde verwijzingen naar de scherp-
zinnigheid van den wachmeester, maakt niet diens
vernunft, maar het uit liefde geboren verraad van de
dochter een eind aan het misdadigersbestaan van den
groot-smokkelaar.

Het zijn juist de personen, die het meest in den
schaduw blijven, met wie de auteur zich minder be-
moeit, die het zuiverste voor ons gaan leven, uitge-
nomen dan de pastoor, die er ook zoo nog bekaaid
afkomt.

Het allerminst bevredigt het godsdienstige element
in het boek. Ook dit lijdt aan het euvel, dat het niet
is samengeweven met de zielsgesteldheid der personen,
doch er aan toegevoegd wordt als afzonderlijk behan-
deld element. In verschillende situaties heeft de schrij-
ver blijkbaar vergeten het tot zijn recht te doen komen,
zoodat de „calvinistische" wachmeester soms weinig
verschilt van zijn roomsche collega's. Pijnlijk-comisch
is daardoor het slot, wanneer de innig geliefden in-
eens tot de ontdekking komen, dat zij niet kunnen
trouwen wegens geloofsverschil. „Zij poogde te lachen,
terwijl de tranen haar in de ogen sprongen. „Ik heb
er nog nooit zo over gedacht", bekende zij slikkend.
„Nee, dat was onze fout!" sprak hij gedempt." Dat
zij dit den schrijver niet verwijten, pleit misschien voor
hen, het verontschuldigt hem echter geenszins. Het
vrome stukje over het kruis aan den weg, dat hen
eenmaal samenbracht als door een toeval, en dat hen
nu even toevallig scheidt, kan de schromelijke tekort-
koming van den schrijver niet wegnemen. Een roman
wordt niet christelijk, als er een vroom stukje aan
wordt toegevoegd. De schrijver is hier de dupe ge-
worden van zijn tactiek of onmacht. Evenmin als een
persoon een psychologisch wezen wordt door toevoe-
ging van enkele karaktereigenschappen, wordt een
roman christelijk, als er een z.g. christelijk sausje over
wordt gegoten, als hij vorm-klaar is. Een roman is
christelijk, of hij is het niet; hij kan niet christelijk
gemaakt worden.

Er staan in dit eerste deel van de Triomf-reeks heel
goede stukken, die een goed verteller verraden. Als
hij zich ertoe had bepaald een verhaal te schrijven
over het politieleven aan de grens, zou hij zijn lezers
hebben geboid. Nu heeft hij te hoog gegrepen en
heeft hij als romanschrijver gefaald.

Gron.

H. S.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Kleding-, verband- en zeep-actie Soemba.

De oproepen van enkele maanden geleden voor ver-
band, kleding en zeep heeft destijds onmiddellijk be-
antwoording gevonden. Vooral in de laatste weken
is er zoowel in Den Haag als in Bilthoven een groote
hoeveelheid pakketten van meer dan 125 kerken bin-
nengekomen, behalve de giften voor zeepaankoop enz.
Een bewijs van het hartelijk medeleven met onze broe-
ders en zusters op Soemba. In „De Geopende Deur"
zal een volledige verantwoording geschieden van de
naar Den Haag gezonden goederen. Reeds nu aan allen
hartelijk dank.

Er is veel noodig en het bovenstaande mag niet tot
gevolg hebben, dat men denkt, dat er nu reeds genoeg
is. Integendeel. De nood is groot en iedere gemeente
doe daarom wat gedaan kan worden. Het bericht van
den Heer Troostheide, dat hij de z e e p z e n d i n g e n
naar Bilthoven per 15 Februari gestopt wilde zien,
heeft blijkens ontvangen correspondentie eenige ver-
warring gebracht. Er zijn er nml. die meenen, dat de
geheele actie daarmede tevens zal worden beëindigd.

Dit is echter onjuist. De goederenverzen-
ding naar Soemba blijft regelmatig doorgaan.

Teneinde den te verwachten goederenstroom te kun-
nen opvangen heeft br Troostheide zich destijds bereid
verklaard, tijdelijk voor de zeep als „verzendkantoor"
te fungeren. Dit vervalt thans. Verder moet nu alles
weer gezonden worden naar het adres: Zendingsscom-
missie p.a. Hr J. de Koning, Zuiderparklaan 214, Den
Haag. Een volledige inhoudsopgave is te zenden aan
J. W. Hazelzet, Valkenboskade 616, Den Haag.

Mag ik nog even de aandacht vragen voor een ver-
zoek van Soemba om schoeisel, speciaal voor de goe-
roe's. Goed, niet versleten, schoeisel in niet te groote
maten, is zeer welkom. De schoenen moeten goed ver-
zooeld zijn (leer is er op Soemba niet, of indien wel, bar-
duur). Ook gummizolen (zooals van gym-schoenen)
zijn goed, echter geen zgn. „spekzolen". Bergschoenen
worden ook dringend gevraagd, evenals de zgn. „sol-
daten-kistjes". Tevens worden gevraagd beenkappen
of -pijpen en regenkleeding. Onze zusters zullen bij den
a.s. schoonmaak misschien nog wel wat tegenkomen,
wat op Soemba prachtig gebruikt kan worden, b.v. oude
gordijnen, moltonlappen van oude dekens enz.

Andere bladen worden vriendelijk verzocht dit be-
richt over te nemen.

J. W. HAZELZET, Valkenboskade 616,
Den Haag, Giro 261783.

GRONINGER Brieven

Amice frater.

Zaterdag 11 Februari stond er op het pleintje ach-
ter de Westerkerk van Amsterdam een deftig gezelschap
voor het huis, waar eens drie eeuwen geleden de
grote wijsgeer Cartesius zijn „Discours de la me-
thode", een, naar het heet, gansch nieuwe filosofie,
schreef, die thans gehuldigd wordt als de bevrijding
der wijsbegeerte uit de banden van alle autoriteit bui-
ten de hooggeroemde en machtige menselijke rede.
Toen eerst werd de wetenschap autonoom.

Het was er koud op het pleintje en in het kleine
voortraal, waar enkele redenaars hun plechtige wor-
den, ter herinnering van den wijsgeer deden hooren.
Er was letterlijk en figuurlijk veel wind.

Daar spraken allereerst de gasten uit Frankrijk. En
de verslaggever van het „Handelsblad" zegt, dat hij
er alleen van kon hooren de woorden: fierté, indépen-
dence, civilisation, liberté; trots, onafhankelijkheid,
beschaving, vrijheid.

Na deze plechtigheid beklom het gezelschap de
smalle trap, wandelde door de kamers, stond een mo-
ment peinzend voor het raam, waarvoor de groote
Descartes dan zijn studie in alle rust kon volbrengen.

Daarna was er nog een vergadering in het Descar-
teshuis van het Institut français, waar prof. Cohen
het woord voerde.

Daar waren kransen van den Amsterdamschen ma-
gistraat, telegrammen van Herriot, den voorzitter ook
van den raad van Straatsburg, die, met minachting
voorbijging het verzoek om een oogenblik van „religi-
euzen bezinning" vooraf, maar wel lof bracht aan de
nagedachtenis van Voltaire; telegrammen voorts ook
uit Frankrijk, waar men op denzelfden dag ook een
plechtigheid van denzelfden aard hield; vertegen-
woordigers onzer regeering, enz.

Descartes kon het in zijn vaderland niet uithouden,
daar vond hij geen vrijheid. Hij heeft nog gediend in
het leger van Prins Maurits en vestigde zich daarna
in ons land, waar hij van 1629 tot 1649 rustig kon ar-
beiden en zijn werken kon uitgeven. Twintig jaren.

Geen wonder, dat hij kon schrijven: welk land is er
waar men zich in zulk een algeheele vrijheid kan ver-
heugen?

Nu ging Descartes in 1649 naar Zweden op uitnoo-
diging van de heel wonderlijke koningin Christina.
Tegen zijn beginselen, zoo las ik in het Handelsblad.
Hij vatte daar erge kou in de niet-verwarmde biblio-
theek der koningin en stierf 11 Februari 1650.

Waarom nam hij de uitnodiging van de koningin
aan?

Het „Handelsblad" zal het ons vertellen. Het zal,
zegt het blad, wel te verklaren zijn uit den tegenstand,
die het toelaten van zijn wijsgeerige publicaties in de
calvinistische wetenschappelijke kringen van ons land
ondervond.

Ja — die Calvinisten waren zoo onverdraagzaam.
Maar hoe kon dan de man schrijven: waar vind
men in de wereld zulk een vrijheid?

Descartes werd in geen enkel opzicht verhinderd te
studeren, te schrijven, en zijn werken uit te geven.

Alleen — hij werd door de Calvinistische geleerden,
Voetius en Revius, weersproken. Hij schreef een boek
over de wetenschappelijke methode, die hij dan aan-
preekt, een methode, die zich geheel losmaakte van de
geopenbaarde waarheid.

Toen zei Voetius: hij is atheïst en Revius zei: hij
is de man van den twiifel, verwerpt alle geopenbaarde
waarheid, doet zich voor alsof hij in God gelooft, geeft
een buitengemeen gevaarlijke leiding allengs ook aan
onze hoogeschoolen.

En nu werd niet Descartes gehinderd, maar Revius.
Revius had in Leiden naast zich de geleerde Heere-
boord, die in een geschrift den wijsgeer Cartesius
hene hoog verhef. Hij zou zijn de geheel eenige be-

vorderaar van uit de duisternis en gebondenheid zich
bevrijdende waarheid, als een heros, ja, de grootste
aller wijsgeeren.

En wie hem weersprak werd met spot en hoon
overladen.

Nu kwam Revius ook tegen dit geschrift op en hij
deed in zijn „Statera" zien wie de wijsgeer Cartesius
wezenlijk was.

En zie — dat mocht volgens Cartesius niet. Hij wilde
niet weersproken worden.

Revius schrijft: „waagde een der onzen het, van hem
te verschillen, dan spande hij zich niet in hem door
redenen te weerleggen — die heeft hij niet — maar
om hem door de autoriteit van eenige Magnaten, in
wier gunst de listige man zich had weten in te drin-
gen, te onderdrukken, en beroemde zich openlijk tot
aller verbazing, dat hij hen kon benadeelen. De hoo-
geschoolen van ons vaderland bracht hij in verwarring
en niet slechts de filosofische, maar ook de theo-
logische professoren zette hij tegen elkander op.....

Het is belachelijk te letten op de eischen, die Carte-
sius stelt, hoe alles hem ter wille moet zijn, en wor-
den belet, dat iemand door onbeschaamdheid hem zijn
tijd ontroofte. Niet meer tegen Cartesius schrijven!
Dan zouden wij voor patus Bonifacius een plaatsver-
vanger hebben in den papist Cartesius".

Is het niet onzen plicht, schreef Revius, dat wij het
verderfelijke van zijn leer en wijsheid in het licht
stellen? Nu, dat deden Voetius en Revius dan ook. De
eerste noemde hem een atheïst, en hij had groot gelijk.
Voetius' invloed in Utrecht schijnt groot genoeg ge-
weest te zijn, om daar vrij tegen Cartesius te kunnen
waarschuwen.

Maar in Leiden had Descartes meer succes. Ook
tengevolge van den steun van Heereboord, die, als
zelfs vele gereformeerde predikanten, niet begreep
waarheen de wijsheid van Cartesius moest voeren.

Cartesius volgde den ook in onzen tijd bekenden
weg, gaarne door de valsche profeten bewandeld, en
trachtte zijn bestrijders in hun maatschappelijk be-
staan, in hun positie te treffen.

Hij, die zelf hier de volle vrijheid genoot, die hij in
zijn vaderland, omdat daar de reformatie weer was
teruggedrongen, niet vond. Hij beklagde zich bij de
curatoren der Leidsche hoogeschool.

Stel u voor, die Revius had hem een pelagiaan ge-
noemd. Hij was honderdmaal erger, maar deze be-
schuldiging liet de groote wijsgeer niet op zich zit-
ten. Om hier de volle rust te hebben moest het wezen-
lijk karakter van zijn wijsheid niet ten volle duidelijk
worden. Terwille van de Roomsche kerk trok hij ook
de volle consequenties niet. Dat kon later Spinoza
doen.

Welnu — de curatoren waren van hetzelfde slag
als sommige van die soort in onzen tijd. De Gronin-
gers zeggen in dit geval: „gain drokte".

Dat gehaspel van die geleerden, zoo zeiden de cu-
ratoren, bracht maar onrust en zij begeerden den rus-
tigen vrede, om hun humanistische heerschzucht bot
te kunnen vieren.

En zoo moest dus Revius voor de hooge heeren
curatoren verschijnen, en werd hem verboden tegen
Heereboord en dies tegen Cartesius te waarschuwen.
Een verbod, waaraan de vurige reformator zich op
den duur niet kon houden.

De waarheid is dus deze, dat Cartesius zich hier in
de volle vrijheid kon verheugen, maar dat hij geen te-
genspraak, geen bestrijding wilde. Zoo ongeveer als
de Barthiaansche heeren thans, die vol goede opvlie-
gen, als zij in hun ware gedaante in het licht worden
gesteld. Of zooals helaas gereformeerde synoden, die,
ook al terwille van de rust, getrouwe getuigen van
onzen Heere Jezus Christus uit hun kerk banden. En
zooals thans bij het christelijk onderwijs mannen, die
getrouw zijn aan Schrift en belijdenis niet geduld kun-
nen worden, omdat zij de „sfeer", de rust, den vrede
verstoren.

De waarheid is, dat niet Cartesius gehinderd werd,
maar zijn Calvinistische bestrijders.

En als hij door hofgunst verleid naar Zweden trekt,
dan durft men in de liberale pers te schrijven, dat hij
daar heen ging, omdat hij hier tegenstand ondervond.

Wij leeren uit dit voorbeeld weer wat de hoogge-
roemde vrijheid der vrijzinnigheid beteekent.

Dat Revius en Voetius zich van scherpe uitdruk-
kingen bedienden is begrijpelijk. Mocht men zeggen,
dat sommige woorden minder gepast zijn in een we-
tenschappelijke discussie, dan konden Cartesius en
zijn helpers zich daarover allermint beklagen. Het
ligt voor de hand dat woorden als domheid en dwaas-
heid aan hun verweer niet ontbraken. Dat is zoo de
gewoonte van de vertegenwoordigers van een weten-
schap, die God den Heere verwerpt en den mensch op
het hoogst verheft.

Dit alles neemt niet weg, dat Descartes een groot
genie was en een buitengemeen geleerd mathemati-
cus en filosoof.

Dat ontkenen Voetius en Revius ook niet. Integen-
deel, juist daarom vonden zij hem zoo gevaarlijk voor
de kerk des Heeren en voor de toekomst van ons va-
derland.

Cartesius was de man, die de menselijke rede bo-
ven alles stelde, de vader van het rationalisme, en de
Calvinistische geleerden, die toen reeds zagen, hoe
groot de invloed van deze aanbidding der rede — Da
Costa zong: God gedaagd voor de vierschaar der rede
— in onze kerken werd, begrepen heel goed waarheen